

שאלה מרכזית: מה הוא תפקידן של תנועות הנוער בחברה?

מה חשוב: חידוד המושגים ברית גורל וברית יעוד. להתעקש על מה לדעתם האמת ולא מה לדעתם אנחנו היינו שמחים לשמוע

משפחת מתודות	תוכן	זמן
התבוננות	נשאל שאלה ונבקש מכולם לכתוב לעצמם במחברות, בשלב הראשון לא נשתף בשאלה, מה לדעתי תפקידן של תנועות הנוער בחברה הישראלית?	5 דק'
השראה	נחלק את מעגל המרכזים לזוגות עבודה, כל זוג יקבל דף לימוד המורכב מכותרת של ברית גורל וברית יעוד ומשלושה טקסטים שונים: 1. אונניזם רוחני/ יונתן קניוק 2. משל האבן/ ברוך שפינוזה 3. דמוקרטיה/ יהודה גוטלהף לטקסטים יוצמדו שאלות מנחות ועל כל זוג להבין תחילה את משמעותן של ברית גורל וברית יעוד, אחרי הקריאה הראשונה בזוגות נבקש מכולם לעצור ונסביר יחד את המשמעויות. נבקש דוגמאות ונשאל על החיבור בין הבריתות לבין תנועות הנוער. נחזור לטקסטים להעמקה. משל האבן/ ברוך שפינוזה אבן מקבלת תנועה מסיבה חיצונית, הדוחפת אותה, --- תנועה שמכוחה היא תוסיף לנוע בהכרח גם אחר כך. --- האבן בתנועה היא מוכרחה. האמור כאן באבן, אמור גם בכל מה שנמצא ואין הבדל כמה מורכב הוא! ועכשיו, שער נא בנפשך שהאבן חושבת בשעה שהיא ממשיכה לנוע. מאמינה שהיא בת חורין גמורה ושהיא מתמידה בתנועתה רק משום שהיא רוצה בכך, ולא משום סיבה אחרת. והוא הדין באותה חירות של בני האדם, שהכל מתפארים בקניינה, ובאמת כל כולה אינה אלא בכך שבני אדם יודעים את שאיפתם אבל אינם מכירים את הסיבות שמכוחן הם נכרעים [=מופעלים]. כך מאמין התינוק שהוא מתאוה בחירות לחלב, הנער מאמין שהוא בן חורין כשהוא שואף נקם בשעת כעסו, והפחדן- שהוא רוצה לברוח. ברוך שפינוזה בתוך: שמואל הוגו ברגמן, תולדות הפילוסופיה החדשה ● שפינוזה משווה את האדם לאבן. במה הם דומים? במה הם שונים? ● האם אתם מקבלים את דבריו של שפינוזה בדבר האשליה שבבחירה החופשית? כיצד הייתם עונים לו?	25 דק'

אוניזם רוחני/ יונתן קניוק

קראו לעצמכם "מכבי הצעיר" או "הצופים", ליבשו חאקי, עשו התעמלות, ולכו ברחובות לקרוא "יחי הממשלה!". זה בעצם מה שאתם עושים. אתם חיקוי מוגזך וגם עגום של החברה המבוגרת – שום דבר חדשני, קצת פופ יש גם אצלם. שום דבר לא משל עצמכם. פעם התנועות היו הגרעין של הדברים שהחיו את הארץ הזאת. מימין – בית"ר, שנתנה את כל לוחמי הלח"י והאצ"ל, ומהצד השני תנועות הנוער שנתנו את הפלמ"ח והקיבוצים וההעפלה, וכל מה שהיה נחוץ באותם זמנים, ויותר מזה: הם היו אלה שהחזיקו את הספרות והשירה העברית, שלחנו בהתרפסות בפני הבריטים, בשוק השחור – דברים דומים לאלה שקורים היום. בתנועה נלחמו למען ערכים מסוימים, ומי שלא היה בעדם – לא היה בתנועה. אתם תנועה ממונה וממומנת ע"י מבוגרים, שתפקידה הוא, בעצם, להביא אנשים לקיבוצים של תנועה מסוימת... ואז כדאי שתעשו דברים אחרים – שאתם מסוגלים לעשות. יש לי הרגשה של תקופה שלפני משבר דרסטי. התנועה היום איננה לוחמת – היא בסך הכל קיימת. יש צורך בהצבת אתגרים קשים! הייתה בעולם מהפכת נוער שפסחה על ישראל, אך הותירה את חותמה במקומות אחרים – היא הוציאה את כל האמריקאים מוויאטנם, היא שינתה מערכות לימודים.

התנועה חייבת לקסום לכל המתלבטים והמחפשים והתוהים, ולא להולכים בתלם. לא ייתכן שהמטרה תהיה הגשמה כזו שמונחת מלמעלה... אם הנוגדנים לא יפעלו באמצעות התנועות – תיהפך המדינה הזו לעיירה, שבה הגויים עובדים והיהודים מתפלפלים... בתנועות הנוער עוסקים כבר 20 שנה באוניזם רוחני. חוזרים על דברים לא חשובים, ואף לא אחד לוקח את זה ברצינות."

- מה קניוק טוען בדבר מקומן של תנועות הנוער?
- האם לא רלוונטי לפנות לכולם? האם זה לא הכלי שלנו?
- האם זה המקום של תנועות הנוער היום? האם כיום זה רלוונטי?
- מה המשמעות של אוניזם רוחני בהקשר של תנועות הנוער?

דמוקרטיה/ יצחק בן אהרון

"בכלל, יכול להיות שיש הגזמה גדולה מאוד לגבי ערכו של השלטון הפוליטי בעיצוב פני החברה, עיצוב פני המין האנושי. אבל אין ספק שהיום, אם רוצים לעצב חברה, קשה מאוד לעשות זאת בלי אמצעים מדיניים שלטוניים... בטרם מדינה בנינו דפוסים של חברה חדשה. חברת עבודה בארץ... כל מערכות העזרה ההדדית, הפעולה הקהילתית, תנועות הנוער, המערכות החינוכיות, האיגוד המקצועי, הספרות – כל זה נבנה ללא אמצעים שלטוניים. ועל כן אין זה שעיצוב פני החברה – אם מדברים על ערכים על אורחות חיים, על נורמות, קשור בהכרח בשלטון פוליטי. אנחנו דואגים לרכוש קולות, חושבים שאמצעותם נצליח לעצב את פני החברה, ושוכחים את מגבלותיה של הדמוקרטיה הפוליטית. למה אני מתכוון? קיימת בעיה של דמוקרטיה חברתית, דמוקרטיה תעשייתית, דמוקרטיה קהילתית. הדמוקרטיה הפוליטית מחליטה על חיים או מוות, אבל ידה קצרה מלהקיף את כל מכלול חיי החברה האנושית. על השלטון הפוליטי ליצור את המסגרת של ואת הביזור השלטוני, לפרק את הבירוקרטיה שניתן יהיה לשאת על ידי כוחות דמוקרטיים, לא מנגנוניים, כך שאנשים יוכלו, לאחר יום עבודה לנהל את ענייניהם... אם אנחנו מדברים במסגרת שלטון דמוקרטי – הכל אפשרי."

- מה מציע יצחק בן אהרון?
- מה החלוקה שהוא מדבר עליה בין סוגי הדמוקרטיות?
- על מי הוא מטיל את האחריות? האם אתם מסכימים?

	- איפה הייתם ממקמים את גישתו על הציר שבין ברית גורל וברית יעוד? - האם תנועות הנוער יכולות להתכנס להצעה זו? - האם תנועות הצופים והגופים הפועלים בה יכולים/צריכים להתכנס להצעה זו?	
15 דק'	במהלך הקריאה נצייר על נייר עיתון/לוח ציר המציג בקצה אחד את ברית גורל ובקצה השני את ברית יעוד. נבקש מכל זוג במהלך הקריאה לקבוע בסופו של דבר איפה יושבות תנועות הנוער על הציר לדעתם ואיפה יושבת תנועת הצופים. נשאל: 1. האם מתקיים פער? 2. מדוע נבחרו המיקומים הספציפיים? 3. האם זה חד משמעי? 4. האם המטרה היא לא חינוך/אקטיביזם? 5. מה במקורות? והאם המקורות רלוונטיים לימנו?	פירוק
20 דק'	נקרא בקריאה צמודה, יחד את ציון והנוער/מרטין בובר. נשאל: 1. מה הוא אומר? 2. זה תפקיד הנוער 3. מה המשמעות של זה עבורנו? 4. האם זה מטיל עלינו אחריות כמחנכים? או כיחידים? 5. מה המקום של התנועה באמירה של בובר?	השראה
15 דק'	שאלת רפלקציה: 1. ביחס ליחידה האם עלו לי תובנות/מחשבות/שאלות בדבר תפקידן של תנועות הנוער בחברה? נשתף בזוגות	התבוננות

עזרים:

ציוד	כמות	ציוד	כמות
A3 עם טקסטים	25	ציון והנוער	25
פוסטיטים	15		

